

ОБМЕЖЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ ВИКОНАВЦІВ, ВИРОБНИКІВ ФОНОГРАМ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

Валентина Троцька,
кандидат юридичних наук,
завідувачка сектору розпорядження
авторськими та суміжними правами
відділу авторського права і суміжних прав
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України
ID ORCID: 0000-0002-7579-1877

Стаття присвячена дослідженню питань, що стосуються обмеження майнових прав виконавців і виробників фонограм. Проаналізовано норми Закону України «Про авторське право і суміжні права». Акцентовано увагу на особливих умовах застосування положень про обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм у порівнянні з нормами про обмеження майнових прав авторів. Описано особливості застосування окремих випадків вільного відтворення фонограм та зафіксованих у них виконань з метою навчання та наукових досліджень. Проведено правовий аналіз відповідних положень, визначених у міжнародних конвенціях у сфері суміжних прав. Опрацьовано норми, передбачені в законах країн ЄС. Зроблено висновок, що існує потреба в удосконаленні норм Закону України «Про авторське право і суміжні права». Запропоновано зміни до цього закону.

Ключові слова: авторське право; суміжні права; обмеження прав виконавців, виробників фонограм; виконання; фонограми; примусові ліцензії

Правові норми, згідно з якими допускається обмеження майнових прав виконавців та виробників фонограм, передбачені в міжнародному та національному законодавстві про авторське право і суміжні права. Застосування таких обмежень дає змогу будь-якій особі правомірно використовувати виконання творів, їх звукозаписи (фонограми) без дозволу суб'єктів суміжних прав та без виплати винагороди чи в окремих випадках з виплатою винагороди. Дозволяється, зокрема, вільне відтворення виконань, фонограм з особистою метою, для навчання, наукових досліджень, в

інформаційних цілях тощо. Ці випадки є вичерпними, і як будь-які обмеження прав повинні бути чітко визначені в законі. Однак, як засвідчує правовий аналіз норм Закону України «Про авторське право і суміжні права» (далі — Закон) положення, що стосуються обмежень майнових прав виконавців та виробників фонограм, мають внутрішню неузгодженість і суперечливість. Це призводить до труднощів їх застосування на практиці.

Окремому дослідженню питань про обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм приділено нау-

ковцями недостатньо уваги. Пояснити це можемо тим, що положення застосовуються за аналогією до норм про обмеження майнових прав авторів. Останні досить детально описані в статтях 21–25 Закону. Вважається, що достатнім є дослідження обмежень майнових прав авторів, а обмеження майнових суміжних прав є взаємопов'язаними та похідними від них. Однак у Законі передбачені додаткові умови застосування випадків обмежень майнових прав виконавців, виробників фонограм, які варті окремої уваги. До того ж цікавим і корисним вважається опрацювання та порівняння правового регулювання відносин, передбаченого в законодавстві ЄС про авторське право і суміжні права. Отож існує потреба в детальному дослідженні порушеної теми.

Насамперед варто здійснити короткий правовий аналіз норм Закону.

Правове регулювання відносин, пов'язаних з обмеженнями майнових прав виконавців, виробників фонограм, передбачене в статті 42 Закону. Згідно з ч. 1 цієї статті допускається використання виконань, фонограм без згоди виконавців, виробників фонограм у випадках, передбачених статтями 21–25 Закону щодо обмеження майнових прав авторів літературних, художніх і наукових творів. Наведене підтверджує те, що вказані положення тісно пов'язані та застосовуються за аналогією до норм про обмеження майнових прав авторів творів. Як зазначає Т. Вахонева, «діюче законодавство не закріплює конкретного та вичерпного переліку випадків вільного використання об'єктів суміжних прав, а обмежується лише вказівкою на загальні умови та обсяги такого використання та вказує на застосування за аналогією норм, що стосуються вільного використання об'єктів авторського права» [1]. Утім не завжди охорона суміжних прав може бути пов'язана з охороною авторського права. Наприклад, це випадки, коли твори не охороняються авторським правом (як от твори фольклору), зокрема, твори, строк чинності майнових

прав на які закінчився (музичні твори, що стали суспільним надбанням), водночас права на фонограми та записані з них виконання таких творів охороняються протягом строку чинності майнових суміжних прав. Отож існує потреба у вільному використанні таких фонограм і виконань у публічних інтересах.

Випадки, передбачені статтею 42 Закону, є вичерпними. Вони можливі, якщо задовольняються нижченаведені умови.

По-перше, вільне відтворення виконань, фонограм допускається з метою навчання чи наукових досліджень (пункт «а» ч. 1 ст. 42). Якщо керуватися принципом аналогії з нормами про обмеження майнових прав авторів (далі — принцип аналогії), то відповідні положення визначені статтею 23 Закону, а саме: допускається вільне відтворення уривків з опублікованих письмових творів, аудіовізуальних творів як ілюстрацій для навчання за умови, що обсяг такого відтворення відповідає зазначеній меті. До того ж допускається вільне використання цитат у формі коротких уривків з виступів і творів, включених до фонограм, в обсязі, виправданому поставленою метою, якщо воно зумовлене критичним, полемічним, науковим або інформаційним характером; використання творів в обсязі, виправданому поставленою метою, як ілюстрацій у виданнях, передачах мовлення, звукозаписах чи відеозаписах навчального характеру (ст. 21 Закону). Отож, керуючись принципом аналогії, можливо й вільно використовувати фонограми та зафіксовані в них виконання у вказаних випадках, за дотримання відповідних умов. Це дає змогу будь-яким особам правомірно відтворювати фонограми та зафіксовані у них виконання з метою цитування, відтворювати уривки з фонограм як ілюстрації для навчання, а також використовувати фонограми навчального характеру без дозволу виконавців, виробників фонограм.

Варто звернути увагу на особливий виняток. Відтворення фонограм та зафіксованих у них виконань може здійснюватися з метою навчання чи наукових досліджень, окрім експорту відтворених примірників фонограм за межі митної території України (пункт «б» ч. 1 ст. 42 Закону). Тобто вивезення примірників, виготовлених або призначених для навчання, наукового дослідження, повинно здійснюватися лише за наявності дозволу виконавців, виробників фонограм. Варто зауважити, що відповідні винятки щодо експорту примірників творів у статтях 21–25 Закону відсутні. З огляду на принцип аналогії виникають дискусійні питання доцільності введення окремого винятку щодо експорту примірників фонограм, за відсутності відповідних норм про обмеження майнових прав авторів, та в цілому застосування норми на практиці. Наприклад, навчальний заклад, бібліотека, архів чи інша юридична особа, яка має намір вивезти примірник фонограми із записом виконання твору, повинна отримати дозвіл від виконавця, виробника фонограми і виплатити винагороду. На сьогодні наведені випадки, можливо, не є поширеними, оскільки створення цифрових копій дає змогу швидко та безперешкодно розповсюджувати контент через мережу Інтернет. Усе ж випадки існують, мають практичне значення як для осіб, які експортують примірники з України, так і для тих, хто їх отримує в інших країнах. Особливо це важливо та актуально для навчальних закладів, бібліотек і осіб, які експортують примірники фонограм з метою навчання та наукових досліджень. В отриманні примірників фонограм також зацікавлені особи, які мають фізичні вади зору, громадські організації, що опікуються правами та інтересами вказаних осіб. Гостро постають питання вільного експорту примірників з огляду на онлайн-навчання, поширене останніми роками, а також зважаючи на виїзд здобувачів освіти, науковців

до інших країн, зокрема їх вимушене переміщення у зв'язку з веденням воєнних дій на території України. Отже, існує потреба в чіткості та правовій визначеності норм Закону.

По-друге, допускається використання виконань, фонограм, якщо задовольняється така умова: «за суб'єктами суміжних прав зберігається право на справедливую винагороду з урахуванням кількості відтворених примірників» (пункт «в» ч. 1 ст. 42 Закону). При цьому не уточнено розмір справедливої винагороди та граничну кількість примірників ні в Законі, ні в підзаконному акті. У зв'язку з цим постає питання, на підставі чого законодавцем були введені такі положення.

Норми про обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм визначені в статті 15 Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення 1961 року [2]. «Кожна Договірна Держава може у своєму національному законодавстві і своїх підзаконних актах передбачати виключення з гарантованої цією Конвенцією охорони щодо:

- (а) використання в особистих цілях;
- (б) використання коротких уривків з метою повідомлення про поточні події;
- (с) короткочасного звукового запису, здійснюваного організацією мовлення на своєму власному обладнанні і для своїх власних передач;
- (д) використання виключно в учбових або науково-дослідних цілях».

Як бачимо, у конвенції перелічено можливі випадки вільного використання виконань, фонограм. При цьому винятки щодо експорту примірників у навчальних або науково-дослідних цілях, вимоги про виплату особами справедливої винагороди виконавцям, виробникам фонограм, відсутні. Однак відповідні положення визначені в Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм 1971 року (далі — Конвенція) [3].

Згідно зі статтею 6 цієї Конвенції¹ «кожна держава-учасниця, яка забезпечує охорону шляхом надання авторського права або іншого особливого права чи шляхом застосування кримінальних санкцій, може передбачати у своєму національному законодавстві обмеження щодо охорони інтересів виробників фонограм такого ж характеру, що й ті, які допускаються відносно охорони інтересів авторів літературних і художніх творів. Однак «примусові ліцензії не можуть бути надані, якщо не виконано всі наведені нижче умови:

- (а) відтворення призначається для використання виключно з метою навчання або наукових досліджень;
- (б) ліцензія дійсна для відтворення лише на території Договірної Держави, компетентний орган якої надав ліцензію, і не поширюється на експорт примірників;
- (с) відтворення, здійснене на підставі ліцензії, передбачає право на справедливий винагорода, встановлену зазначеним органом, з урахуванням, серед іншого, кількості примірників, які будуть виготовлені» (у перекладі тексту з англійської мови).

Як бачимо, перелічені в цій Конвенції випадки стосуються саме винятків, пов'язаних з видачею примусових ліцензій («*compulsory licenses*»). Згідно з довідковою літературою під «примусовими ліцензіями» розуміється «спеціальний вид договору, який видається в обов'язковому порядку переважно компетентними органами або авторськими організаціями за особливо застережних

умов для особливих випадків використання творів. На відміну від ліцензій за законом, які оформляють безпосередньо відповідно до закону без будь-яких заяв або повідомлень, примусові ліцензії видаються тільки за попереднім проханням про офіційний дозвіл на ліцензію або, принаймні, за умови попереднього повідомлення правоволодільця», «примусова ліцензія не може переходити до інших осіб, а її використання повинно обмежуватися межами країни, для якої вона видана. Умовою для використання всіх видів примусових ліцензій є справедлива винагорода автору або іншому правоволодільцеві. В деяких випадках зазначена винагорода встановлюється законодавчим актом» [4]. Тобто до основних ознак, притаманних процедурі видачі примусових ліцензій, належать:

- 1) використання здійснюється лише на підставі дозволу, наданого не правоволодільцем, а уповноваженим органом чи визначеною державою організацією;
- 2) дозвіл надається для окремих способів використання твору;
- 3) дозвіл передбачає виплату справедливої винагороди правоволодільцю;
- 4) дозвіл обмежується територією застосування відповідної ліцензії.

Саме на такі випадки поширюються норми Конвенції, згідно з якими виключне право надавати дозвіл заміною правом на отримання справедливої винагороди. Стаття 6 дозволяє договірним державам встановлювати для ви-

¹ Limitations on Protection

Any Contracting State which affords protection by means of copyright or other specific right, or protection by means of penal sanctions, may in its domestic law provide, with regard to the protection of producers of phonograms, the same kinds of limitations as are permitted with respect to the protection of authors of literary and artistic works. However, no compulsory licenses may be permitted unless all of the following conditions are met:

- (a) the duplication is for use solely for the purpose of teaching or scientific research;
- (b) license shall be valid for duplication only within the territory of the Contracting State whose competent authority has granted the license and shall not extend to the export of duplicates;
- (c) the duplication made under the license gives rise to an equitable remuneration fixed by the said authority taking into account, inter alia, the number of duplicates which will be made (ст. 6 Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм).

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

конавців, виробників фонограм такі ж обмеження майнових прав, які вони встановлюють для авторів. Щодо прав останніх, то згідно з Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів 1971 року передбачена можливість застосування «примусових ліцензій» у двох випадках: 1) передачі в ефір або публічного сповіщення чи то по проводах, чи засобами бездротового зв'язку, а також за допомогою гучномовця або будь-якого іншого аналогічного апарата (ст. 11*bis* (2)); 2) щодо права запису музичних творів (ст. 13 (1)). Законодавством країн можуть бути визначені умови здійснення цих прав, проте дію умов буде обмежено межами країн, які їх встановили. Ці умови ні в якому разі не можуть зачіпати належного автору права на одержання справедливої винагороди, що встановлюється, за відсутності згоди, компетентним органом. Якщо передбачено надання примусових ліцензій у сфері авторського права, то такі ліцензії надаються й у сфері суміжних прав. Проте «дозвіл будь-якої загальної системи примусового ліцензування, передбаченого для авторів творів, був би свого роду заохоченням до незаконного копіювання фонограм та зафіксованих у них виконань творів» [5, 261]. Тому у Конвенції визначені особливі умови, за яких допускається надання ліцензій. «Конвенція допускає примусові ліцензії в тому випадку, якщо відтворення призначене виключно з метою освіти або наукових досліджень, обмежене територією держави, чії владні органи видають ліцензію, і передбачає справедливу винагороду» [5, 261]. До того ж, у коментарі до статті 6 Конвенції зазначено, що, «хоча в тексті цього не сказано, це обмежене право видавати примусові ліцензії ... призначене особливо для країн, що розвиваються» [6].

Однак наведене не враховано при формулюванні ч. 1 статті 42 Закону. Відтак виходить, що допускається вільне відтворення фонограм та зафіксованих у них виконань за умови, що особи

виплачують винагороду суб'єктам суміжних прав з урахуванням кількості відтворених примірників (п. «в» ч. 1 ст. 42 Закону). Із тексту статті не зрозуміло, чи норми про право на справедливу винагороду повинні застосовуватися виключно до випадків відтворення зазначених об'єктів для навчання, наукових досліджень, чи взагалі до всіх обмежень майнових прав виконавців, виробників фонограм, зважаючи на те, що вимога визначена в окремому пункті (пункт «в» ч. 1 ст. 42 Закону). Отже, законодавець, ввівши такі положення, припустився помилок та неточностей у їх формулюванні.

Для того щоб переконатися в наведеному, варто проаналізувати, чи передбачені відповідні норми в законодавстві країн Євросоюзу.

Загалом дослідження норм законів ЄС у сфері авторського права і суміжних прав свідчить, що існують два підходи до формулювання норм про обмеження майнових суміжних прав, а саме:

- 1) у законах визначаються конкретні випадки обмежень як майнових авторських прав, так і суміжних прав; чи
- 2) зазначається про допустимість обмежень майнових прав виконавців, виробників фонограм з посиланням на норми про обмеження майнових прав авторів (положення застосовуються «*mutatis mutandis*»).

До держав ЄС, які обрали перший підхід, належать, зокрема, Естонія, Франція, Литва. У законах цих країн перелічуються випадки, що переважно повторюють відповідні випадки про обмеження майнових прав авторів. Зокрема це дії тимчасового відтворення; відтворення з інформаційною метою; використання в бібліотеках, музеях, архівах; короткотермінового користування; відтворення в особистих цілях; використання з метою забезпечення громадського порядку, належного виконання повноважень органами державної влади чи з метою забезпечення судових процедур; випадкового включення об'єктів суміж-

них прав до інших об'єктів; використання для створення карикатур, пародій; відтворення у зв'язку з демонстрацією та ремонтом обладнання, — із зазначенням умов такого використання. Водночас визначено певні особливості.

Наприклад, у § 75 Закону Естонії «Про авторське право» [7] щодо вільного відтворення фонограм та зафіксованих у них виконань з метою навчання передбачено таке: допускається використання виконання твору, фонограми, у тому числі відтворення, без дозволу правочасника суміжних прав та безкоштовно «з метою ілюстрації для навчання або наукових досліджень в обсязі, виправданому цією метою, за умови, що таке використання не здійснюється в комерційних цілях та за умови вказівки джерела, якщо це можливо» (§ 75 (2)).

Відповідно до статті L211-3 Кодексу прав інтелектуальної власності Франції [8] є випадки, коли виконавці, виробники фонограм не можуть забороняти використання їх виконань, фонограм на умовах подібно до тих, які визначені в розділі цього кодексу, що стосується обмеження майнових прав авторів (ст. L. 122-5). Щодо використання для навчання зазначено, що не вважатиметься порушенням прав «повідомлення до загального відома або відтворення уривків об'єктів суміжних прав, призначених для освітніх цілей, виключно з метою ілюстрації в контексті дослідження, крім будь-якої ігрової або розважальної діяльності, за умови, що публіка, для якої призначено це повідомлення або відтворення, складається з безпосередньо зацікавлених дослідників, й використання цього повідомлення або відтворення не призводить до будь-якого

комерційного використання, й що воно компенсується виплатою у фіксованій формі» (ст. L211-3 (d)).

У статті 58 Закону Литви «Про авторське право і суміжні права» [9] встановлено, що допускається без дозволу суб'єктів суміжних прав і без виплати винагороди використання виконання, фонограми «для відтворення, оприлюднення в некомерційних цілях для навчання та наукових досліджень невеликого правомірно виданого чи оприлюдненого об'єкта суміжних прав або його уривку, пов'язаного з навчальною програмою, в обсязі, що не перевищує необхідного для навчання чи наукового дослідження»; «для оприлюднення в некомерційних цілях об'єктів суміжних прав на концертах шкіл формальної та неформальної освіти та закладів дошкільного виховання (ясел, ясел-дитячих садків, а також ясел, ясел-дитячих садків, призначених для дошкільного виховання дітей зі спеціальними потребами тощо), які є частиною освітнього процесу, що здійснюється цими закладами».

Як бачимо, у наведених законах положення про обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм є детальними, не містять винятків стосовно експорту відтворених примірників фонограм, вимоги про виплату справедливої винагороди залежно від кількості відтворених примірників, як визначено у статті 42 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Країни ЄС, які обрали другий підхід до формулювання норм про обмеження майнових суміжних прав, — більшість (Німеччина² [10], Сербія³ [11], Швейцарія⁴ [12], Боснія і Герцеговина⁵ [13], Албанія⁶ [14] та ін.). У законах цих країн

² «Щодо прав виконавців, передбачених у §§ 77 та 78, а також щодо прав, що належать організатору виступу (§ 81), застосовуються відповідні положення розділу 6 частини 1» (§ 83 Закону Німеччини).

³ «На суміжні права застосовуються положення цього закону про обмеження прав та використання об'єктів авторського права» (ст. 144 Закону Сербії)

⁴ «Положення частини 1 статті 12 і статті 13, а також глав 4 і 5 другої частини цього Закону застосовуються *mutatis mutandis* до прав, на які мають право виконавці, виробники фонограм і аудіовізуальних записів, а також організації мовлення» (ст. 38 Закону Швейцарії)

⁵ «Обмеження авторського права поширюються *mutatis mutandis* на суміжні права, зазначені у статтях 119, 127, 132, 136 і 139 цього Закону» (ст. 40 Закону Боснії і Герцеговини).

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

встановлені загальні вимоги, без переліку випадків обмежень, а саме: до обмежень майнових прав виконавців, виробників фонограм застосовуються відповідні положення, що стосуються обмежень майнових прав авторів. Ці норми враховують статтю 16⁷ Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятого Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року [15], у якій орієнтовного чи вичерпного переліку обмежень і винятків не наведено. Вказано лише про необхідність застосування «триступеневого тесту» («Договірні Сторони зводять будь-які обмеження або винятки з передбачених цим Договором прав до певних особливих випадків, які не завдають шкоди нормальному використанню виконання або фонограми і необґрунтованим способом не обмежують законних інтересів виконавця або виробника фонограми»).

У законах окремих країн ЄС встановлено особливі умови застосування обмежень майнових прав авторів, які поширюються «*mutatis mutandis*» й на обмеження майнових суміжних прав виконавців, виробників фонограм. Наприклад, у Законі Німеччини «Про авторське право і суміжні права» передбачено, що «допускається надання публічного доступу до опублікованих невеликих частин твору, творів невеликого обсягу, а також окремих статей з газет або журналів, що використовуються як наочні посібники на заняттях у школах, університетах та в інших некомерційних закладах освіти, підвищення кваліфікації, а також в закладах професійного навчання, виключно для відповідного кола учасників такого навчального процесу». Тобто передбачено, що допускається використання творів з метою навчання без дозволу автора, проте за умови виплати йому винагороди. Відпо-

відні норми застосовуються й до норм про обмеження майнових прав виконавців та виробників фонограм. «Вимога про виплату винагороди може бути пред'явлена організацією колективного управління майновими авторськими та суміжними правами» (пункти 1 та 4 § 52а Закону Німеччини).

Як відомо, в Україні робота з удосконалення норм Закону наразі триває. У Верховній Раді України зареєстровані та перебувають на опрацюванні законопроекти під реєстраційними номерами 5552–5552-4. У чотирьох з п'яти законопроектів запропоновані зміни до ч. 1 статті 42 Закону щодо обмеження майнових прав суб'єктів суміжних прав. У одному з п'яти проектів збережено норми в редакції чинного Закону, без внесення необхідних змін (реєстраційний номер 5552-3), що є недоліком цього законопроекту.

З огляду на проведене дослідження можемо дійти таких висновків.

Як засвідчив правовий аналіз норм статті 42 Закону України «Про авторське право і суміжні права», формулювання положень, що визначають обмеження майнових прав виконавців і виробників фонограм, є неоднозначними, неузгодженими і суперечливими. Пропонується внести зміни до цієї статті Закону, зокрема, виключити умови, що визначені в чинній редакції, зазначивши, що обмеження майнових прав виконавців та виробників фонограм застосовуються подібно до тих, що визначають обмеження майнових прав авторів. Внесення відповідних змін сприятиме ефективному застосуванню на практиці норм про вільне використання особами фонограм та зафіксованих у них виконань. ●

⁶ До суміжних прав, якщо інше не передбачено цим Законом, застосовуються положення глави VII цього Закону про обмеження авторського прав (ст. 106 Закону Албанії).

⁷ «Договірні Сторони можуть передбачити в своєму національному законодавстві такі види обмежень або винятків щодо охорони прав виконавців і виробників фонограм, які передбачені в їхньому національному законодавстві щодо охорони авторського права на літературні і художні твори» (ст. 16 Договору ВОІВ про виконання і фонограми).

Список використаних джерел / List of references

1. Вахонєва Т. М. Вільне використання об'єктів суміжних прав за законодавством України. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1375.
 2. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26 жовтня 1961 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763#Text.
 3. Convention for the Protection of Producers of Phonograms Against Unauthorized Duplication of Their Phonograms. October, 29, 1971. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/treaties/textdetails/12639>.
 4. Право інтелектуальної власності [підруч. для студ. вищих навч. закл. / за ред. : О. П. Підпризори, О. Д. Святоцького]. Київ : Ін Юре, 2002. 624 с.
 5. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права. Київ : Ін-т інтел. власн. і права, 2008. 288 с. URL: https://uu.edu.ua/upload/Osvita/Navch_metod_d_t/Navch_metod_materiali/Pravoznavstvo/Bondarenko_Avtorske_pravo_i_sumizhni_prava.pdf.
 6. GUIDE to the Rome Convention and to the Phonograms Convention. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/617/wipo_pub_6-17.pdf.
 7. Estonia Copyright Act WIPO Lex Search. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/legislation/results?countryOrgs=EE&subjectMatter=11&last=true>.
 8. Code de la propriété intellectuelle. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/seccion_lc/LEGITEXT000006069414/LEGISC-TA000006133326/#LEGISCTA000006133326.
 9. Lithuania. Copyright and Related Rights. WIPO Lex Search. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/legislation/results?countryOrgs=LT&subjectMatter=11&last=true>.
 10. Act on Copyright and Related Rights. Urheberrechtsgesetz – UrhG. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html.
 11. SERBIA. ZAKONO AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA ('SL. GLASNIK RS', BR. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - ODLUKA US I 66/2019). URL: <http://wipolex.wipo.int/en/text/583239>.
 12. Switzerland Federal Act of October 9, 1992 on Copyright and Related Rights. URL: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11899>.
 13. BOSNIA AND HERZEGOVINA Law on Copyright and Related Rights. URL: https://www.ipr.gov.ba/upload/documents/dokumenti_podstranice/pravna-regulativa/Engleski/IP_Laws_and_Regulations_in_BIH/law_on_copyright_and_related_rights.pdf.
 14. Law №. 35/2016 Act on Copyright and Related Rights. URL: https://ip-documents.info/2021/IP/ALB/21_0681_00_e.pdf.
 15. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_769#Text.
-
1. Vakhonіeva T. M. Vilne vykorystannia ob'ektiv sumizhnykh prav za zakonodavstvom Ukrainy. URL: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1375.
 2. Mizhnarodna konventsiia pro okhoronu interesiv vykonavtsiv, vyrobnykiu fonohram i orhanizatsii movlennia vid 26 zhovtnia 1961 roku. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763#Text.
 3. Convention for the Protection of Producers of Phonograms Against Unauthorized Duplication of Their Phonograms. October, 29, 1971. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/treaties/textdetails/12639>.
 4. Pravo intelektualnoi vlasnosti [pidruch. dlia stud. vyshchyykh navch. zakl. / za red. : O. P. Pidporyhory, O. D. Sviatotskoho]. Kyiv : In Yure, 2002. 624 s.

5. Bondarenko S. V. *Avtorske pravo ta sumizhni prava*. Kyiv : *In-t intel. vlasn. i prava*, 2008. 288 s. URL: https://uu.edu.ua/upload/Osvita/Navch_metod_d_t/Navch_metod_materiali/Pravoznavstvo/Bondarenko_Avtorske_pravo_i_sumizhni_prava.pdf.
6. *GUIDE to the Rome Convention and to the Phonograms Convention*. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/copyright/617/wipo_pub_6-17.pdf.
7. *Estonia Copyright Act WIPO Lex Search*. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/legislation/results?countryOrgs=EE&subjectMatter=11&last=true>.
8. *Code de la propriété intellectuelle*. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/seccion_lc/LEGITEXT000006069414/LEGISC-TA000006133326/#LEGISCTA000006133326.
9. *Lithuania. Copyright and Related Rights. WIPO Lex Search*. URL: <https://wipolex.wipo.int/en/legislation/results?countryOrgs=LT&subjectMatter=11&last=true>.
10. *Act on Copyright and Related Rights. Urheberrechtsgesetz – UrhG*. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_urhg/englisch_urhg.html.
11. *SERBIA. ZAKONO AUTORSKOM I SRODNIM PRAVIMA (SL. GLASNIK RS, BR. 104/2009, 99/2011, 119/2012, 29/2016 - ODLUKA US I 66/2019)*. URL: <http://wipolex.wipo.int/en/text/583239>.
12. *Switzerland Federal Act of October 9, 1992 on Copyright and Related Rights*. URL: <http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=11899>.
13. *BOSNIA AND HERZEGOVINA Law on Copyright and Related Rights*. URL: https://www.ipr.gov.ba/upload/documents/dokumenti_podstranice/pravna-regulativa/Engleski/IP_Laws_and_Regulations_in_BIH/law_on_copyright_and_related_rights.pdf.
14. *Law №. 35/2016 Act on Copyright and Related Rights*. URL: https://ip-documents.info/2021/IP/ALB/21_0681_00_e.pdf.
15. *Dohovir Vsesvitnoi orhanizatsii intelektualnoi vlasnosti pro vykonannia i fonohramy, pryiniaty Dyplomatychnoiu konferentsiieiu 20 hrudnia 1996 roku*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_769#Text.

Надійшла до редакції 20.05.2022 року

Trotska V. Limitation on property rights of performers, producers of phonograms in accordance with the legislation of Ukraine and the EU. The article is devoted to the study of the norms concerning the limitation of property rights of performers and producers of phonograms. These provisions are applied by analogy to the norms on the limitation of property rights of the authors. The provisions allow any person to lawfully use the performance of works, their sound recordings (phonograms) without the permission of the subjects of copyright and related rights and without payment of remuneration, or in some cases — with payment of remuneration.

The norms are applied in special cases, in the public interest, in particular reproduction of performances, phonograms for personal purposes, for studying and scientific research, for informational purposes, etc. Therefore, their research requires special attention.

The article analyses the limitations of property rights of performers and producers of phonograms, defined in the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights». Attention is focused on the special conditions for the application of norms on the limitation of property rights of performers, producers of phonograms, in comparison with the norms on the limitation of property rights of authors.

The legal analysis of the relevant norms, defined in the international conventions in the sphere of related rights, has been carried out. It is stated that the relevant

norms of the Law are borrowed from the Convention for the Protection of Producers of Phonograms Against Unauthorized Duplication of Their Phonograms. The cases of limitations, defined in this Convention, concerning exceptions related to the issuance of compulsory licences. However, this was not considered when formulating the norms of the Law.

For comparison, the relevant norms of EU law in the sphere of copyright and related rights have been studied. The conditions of free reproduction of copies of phonograms for educational purposes, defined in the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights», in particular on exceptions to the export of reproduced copies of phonograms, requirements for remuneration, in the analysed EU laws are absent.

It is concluded that the provisions of the Law have to be improved. Suggestions are provided. Appropriate changes will facilitate the effective application of the norms on the limitation of property rights of performers and producers of phonograms, in practice.

Keywords: copyright; related rights; limitation of the rights of performers, producers of phonograms; performance; phonograms; compulsory licences